

C. F. LOHMEYER, *Handboek der Algemeene Heelkunde, in het Nederduitsch bewerkt door Dr. J. L. DUSSEAU*. Utrecht en Amsterdam bij C. en C. G. VAN DER POST, 1859. 8°.

Het veelomvattend plan van Dr. SCHAUBURG, om de geheele medische wetenschap in een cyclus van organisch verbonden leerboeken te omvatten, heeft een nieuw handboek der algemeene Heelkunde in het leven geroepen. Dr. LOHMEYER, Privaat-docent te Göttingen, door zijne verhandeling over geschoten wonden, na den Sleeswijk-Holsteinschen veldtocht in 1855 uitgegeven, op het chirurgicaal gebied reeds gunstig bekend, nam die taak op zich. De uitslag leert, dat zij niet ligt aan bekwaamere handen kon worden toevertrouwd. Het begrip der algemeene heelkunde op de tegenwoordige hoogte der wetenschap is door den Schrijver volkomen juist opgevat. Het is teruggebracht tot den grondslag vóór langen tijd door PH. VON WALTHER gelegd, die de verschillende vormen van gebreken, welke het chirurgicaal onderdeel der therapie uitmaken, in een stelselmatig overzicht trachtte te rangschikken, om de kennis van hunnen aard en behandeling door den aanvanger te doen bevatten, vóórdat zij in anatomische orde in alle bijzonderheden worden voorgesteld. Onjuist toch was, naar onze meening, het begrip later door anderen van de algemeene heelkunde opgevat, door haar de algemeene ontleedkunde tot grondslag te geven en de ziekten der verschillende weefsels uitvoerig te gaan behandelen of deze althans aan het eerste onmiddellijk aan te knoopen, waardoor zij op het gebied der bijzondere heelkunde afdwaalden.

Wat VON WALTHER reeds wenschte te toonen, dat de heelkunde niet alleen op natuuronderzoek rust, maar zelf natuuronderzoek is, zien wij in vergelijking met diens tijd nu treffend bewaarheid. Dit toont een blik op den inhoud van LOHMEYERS geschrift.

Tegenover het vijftal afdelingen van v. WALTHER, nog herinnerende den ouden pentateuchus chirurgicus, vinden wij alles in drie groepen omvat, *de afwijkingen der voeding, die in den samenhang en in de gedaante en ligging der deelen*. Aan deze hoofdstukken gaat een eerste vooraf over de anomalieën in de bloedverdeeling, dat niet gemist kon worden, maar wellicht, als aan de algemeene Ziektekunde ontleend, gepaster in de inleiding kon opgenomen zijn.

De eerste groep is met bijzondere zorg bewerkt en geeft op beknopte, maar toch volledige wijze de belangrijke resultaten van het anatomisch-pathologisch onderzoek van den laatsten tijd over hypertrophie, atrophie, ontstekingachtige processen en ontwikkeling van neoplasmata. Hier leert de aanvanger terstond den innigen samenhang dier voortgangen inzien en erkent hoe de vroegere willekeurige scheiding (waardoor VON WALTHER nog de neoplasmata met de van buiten ingedrongen lichamen op een lijn stelde en naar de *allenthesen*, zijn laatste boek, verwees) vóór het „Natuuronderzoek” geweken is. Hierbij is terecht een éenzijdig vaststellen van nog hypothetische verklaringen vermeden en dus aan den tijd overgelaten, zoowel over de scherppinnige cellulair-pathologische inzichten als over vroegere meeningen een eindoordeel te vellen, — iets waarvan de kritiek der „nucleairpathologie” (BENEKE) reeds eene schemering doet ontwaren!

De beide volgende afdelingen voldoen evenzeer aan het plan. De classieke leer der wonden, in hare verschijnselen en gevolgen, is volledig voorgedragen en hierbij de groep der subcutane scheidingen terecht op den voorgrond geplaatst. Het begrip van abnormalen samenhang in synechia, stricturen en atresien is hier tegenover behoorlijk uiteengezet.

De anomalieën in gedaante en ligging zijn in groote trekken beschouwd, waarvan de toepassing aan de bijzondere geneezingsleer is overgelaten; er is juist genoeg van gezegd om den weetgierigen aanvanger naar die toepassing gretig te doen uitzien.

In het algemeen moet nog worden erkend, dat de therapie, die in het geheele boek op den voorgrond staat, zich aanprijst door eenvoudigheid en zekerheid; zij vermijdt zoowel spitsvondige theorieën als ruwe empirie, maar terwijl zij tegen de laatste waarschuwt, leert zij tevens prijs stellen op de hulpmiddelen, die eene bedaarde ondervinding heeft leeren kennen, al moet de meester nog de verklaring van hunne werking aan den leerling schuldig blijven.

Wij twifelen niet of wie met het boek, zoo als het door Dr. DUSSEAU in onze taal is overgebracht, kennis maakt, zal het gepaste dier bewerking erkennen. Vooral is nu weder in de behoefte aan een leidraad voor het onderwijs, geëvenredigd aan den tegenwoordigen tijd, voorzien. Ik erken dit te greeeder, omdat in mijn werkkring die behoefte luid sprak, daar de *Schets*, vóór 25 jaren door mij zamengesteld, lang was uitverkocht en nieuwe uitgaven van oude boeken, zoo ik meen, steeds blijven achterstaan voor eene aan haren tijd beantwoordende nieuwe conceptie. Op meer dan eene plaats, bijzonder waar bij de beschrijving der neoplasmata ten aanzien van het oordeel over hunnen aard en gevolgen de wetenschap nog geene stellige uitspraak kent, zullen de ingelaschte opmerkingen van den vertaler niet van gewigt ontbloot worden gevonden. Zij steunen op feiten, wier juistheid en zekerheid niet te betwijfelen valt. De goed uitgevoerde steendrukplaten geven een onmisbaar overzicht van de verschillende pathologische vormsels, grootendeels aan FÖRSTERS Atlas ontleend. De berekeneerde verklaring der afbeeldingen verhoogt hare bruikbaarheid; eenige houtsneden aan het oorspronkelijke werk ter opheldering van kleine kunstbewerkingen toegevoegd, zijn terecht als overbodig achterwege gelaten.

De uitvoering van het geheel beantwoordt aan hetgeen men gewoon is van de pers der Gebroeders VAN DER POST te ontvangen en voldoet dierhalve aan iederen billijken eisch.

C. B. TILANUS.

INGEZONDEN STUKKEN.

Aan de Redactie!

Een vijfjarig bestaan van het Bureau van Vaccinatie alhier heeft ons het nut daarvan bij ervaring doen kennen en wij gelooven, dat het wenschelijk ware dat in elke, eenigzins bevolkte, gemeente dergelijke inrigting in het leven geroepen werd; daar zij ongetwijfeld zeer in het belang is der ingezetenen, door hun de gelegenheid te geven tot kosteloze inenting en tevens in het belang van den geneeskundige, dewijl hij bij het Bureau ten allen tijde versche vaccine verkrijgen kan.

Misschien kan 'een vlugtig overzicht van het ontstaan en de werkzaamheden onzer instelling anderen ter navolging opwekken, weshalve wij u beleefdelijk de plaatsing van onderstaande mededeeling verzoeken.

Namens het Bestuur van het Bureau
voor vaccinatie te Dordrecht,

D. TIJSSENS
Sekretaris.

Eenige jaren geleden werd, in eene vergadering van de Afdeling Dordrecht en omstr. der Ned. Maatschappij t. bev. d. Geneeskunst, door haren toenmaligen Voorzitter, den Heer Dr.

J. A. DELHEZ, het voorstel gedaan om alhier eene inrigting daar te stellen, waar kinderen kosteloos zouden kunnen worden ingeënt en evenzoo versche vaccine te verkrijgen zoude zijn. Dit voorstel, met belangstelling ontvangen en met nauwgezetheid onderzocht, werd met algemeene stemmen aangenomen. Men wendde zich dien ten gevolge tot den Gemeenteraad om een geschikt lokaal en eene jaarlijksche toelage te erlangen. Inmiddels werden Reglementen en verdere bepalingen ontworpen en vastgesteld, en toen nu de Raad, ingenomen met het plan der Afdeeling en de belangelooze pogingen der Leden op prijs stellende, met bereidwilligheid lokaal en toelage verleende, werd het Bureau geopend en de eerste zitting den 7den Maart 1854 gehouden.

Toen later, door bijzondere omstandigheden, de Afdeeling ontbonden werd, besloten de Leden het Bureau in stand te houden. Het Gemeentebestuur was van oordeel dat het nu eene gemeente instelling moest worden en dus ook onder het beheer van den staat behoorde te staan. Derhalve werd er van wege de Gemeente eene verordening opgemaakt die, na wederzijdsch overleg, werd vastgesteld en in de hoofdpunten overeenkwam met het Reglement der Afdeeling. Deze verordening trad met Augustus 1858 in werking.

Elken dingsdag, des namiddags van 1—2 ure houdt het Bureau zitting tot het vaccineren van hen, die zich alsdan aanmelden. De zittingen worden bijgewoond door 2 Leden en den Sekretaris.

Op *franko* aanvraag wordt alom vaccine gezonden.

Van 1854 tot en met 1858 zijn geschied 1293 inentingten. Van het beloop van iedere inenting wordt aanteekening gehouden en elke bijzonderheid naauwkeurig vermeld. De mededeeling dier aanteekeningen zoude te veel ruimte vereischen en moeten wij dus achterwege laten.

In datzelfde tijdsbestek zijn er 1422 pakjes vaccine afgeleverd; voor verreweg het grootste gedeelte aan Geneeskundigen ten platten lande. Elke aflevering van vaccine wordt eveneens opgeteekend met vermelding van het nummer van het Register, waaruit de stof genomen is en aan wien het werd verzonden.

B E R I G T E N .

BINNENLAND.

Uit het bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal onlangs ingekomen Regerings-verslag, omtrent den staat der hooge, middelbare en lagere scholen over 1857—1858, vatten wij volgenderwijze de hoofdpunten zamen, betreffende

het hooger geneeskundig onderwijs in Nederland over 1857—1858.

I. HOOGESCHOLEN. — *Personeel*: Aan Prof. W. H. DE VRIESE, te Leiden, werd vergund, zich gedurende 3 jaren, te rekenen van 1 Oct. 1857, uit zijne betrekking te verwijderen, voor eene zending naar Ned. Indië, in het belang der kultures. (In zijne plaats werd aangesteld tot buitengewoon Hoogleraar de Heer W. F. R. SURINGAR.) — Prof. I. VAN DEEN, te Groningen, werd van buitengewoon tot gewoon Hoogleraar bevorderd.

Uit de *Beschouwingen over het onderwijs* blijkt, ten aanzien van het aantal studenten in de geneeskunde, het volgende: Te Leiden worden de lessen bijgewoond, bij Prof. HALBERTSMA door 25 en 23 studenten. (Deze Hoogleraar kon over 39 lijken beschikken.) Bij Prof. SURINGAR door 6 en 13 studenten; bij Prof. PRUIJS VAN DER HOEVEN door 2 studenten; bij Dr. BOOGAARD door 8 en 27 studenten. (Dr. BOOGAARD verrichtte 198 lijkopeningen.) Bij Prof. KRIEGER 23 cand. med. en 58 cand.

jur. Aan de klinieken namen deel, bij de Proff. SURINGAR en VAN DER HOEVEN 26 studenten en bij Prof. KRIEGER 25. (Voor de oefeningen in de Heelkunde waren 8 lijken beschikbaar.) Bij Prof. SIMON THOMAS, praktische verloskunde, 26 studenten. Bij gebrek aan toehoorders hadden dit jaar niet plaats de praktische oefeningen in het gebruik van het mikroskoop, noch ook de lessen in de Verbandleer; — het Collegie over theoretische Heelkunde werd slecht bezocht, desgelijks dat in de theoretische Verloskunde.

Er werden in de Geneeskunde afgelegd 15 cand.-examens, 15 doct. examens en promoties tot Med. Dr. ook 15, waardoor publiek 7 (alle van studenten uit Amsterdam), tot Chir. Doct. 9, tot Art. Obst. Dr. 18 en tot Pharm. Dr. 1.

Te Utrecht werden de lessen bezocht, bij Prof. VAN DER KOLK door 10 studenten, bij Prof. DONDERS door 11 en 13. (In de laatste maanden van den cursus over de algemeene physiologie werd de Hoogleraar DONDERS, bijgestaan door Dr. HENKE, vroeger privaat-docent te Marburg.) De lessen over pathologie werden door Prof. D. opgehelderd door 80 lijkopeningen, welke door 12 studenten beurteling werden verricht. Prof. LONCOS collegiën telden 10 en 13 studenten, terwijl het collegie over de geregte lijke geneeskunde van Prof. DONDERS 61 studenten telde. De Hoogleraar VAN GOUDOEVER gaf collegie aan 15 studenten.

Er werden afgelegd cand.-examens 8 en doctorale 6. Promoties hadden plaats: 6 in de Geneeskunde, 9 in de Heelkunde en 5 in de Verloskunde.

Te Groningen doceerde Prof. JANSSEN anatomie aan 13 studenten (waarbij niet over een voldoende aantal lijken kon beschikt worden), oogziekten, alsmede Heelkunde aan 15 studenten; — Prof. VAN DEEN physiologie, alsmede geneesmiddel-leer aan 11 studenten, neuro-pathologie aan 9 en medicina politica en diaetiek aan 14 studenten; — Prof. DE LA FAILLE bijzondere therapie aan 15 studenten, geregte lijke geneeskunde aan 27 intekenaars en verloskunde aan 17 toehoorders; — Prof. ERMERINS algemeene ziektekunde en histologie aan 11 en pathologische anatomie aan 15 studenten. "Deze studenten," zoo vervolgt het Verslag, "maakten ook een ijverig gebruik van de klinische lessen, door de Hoogleraren ERMERINS en DE LA FAILLE gegeven, waartoe eene zeer goede gelegenheid bestond in de uitmuntende inrigting van het Ziekenhuis, voorts door de zoogenaamde ambulatoire kliniek, waartoe een groot aantal kinderen behooren, en eindelijk door de polykliniek. De goede inrigting der kliniek van deze Hoogeschool is, volgens het oordeel der faculteit, voor de candidaten in de geneeskunde eene aansporing om langeren tijd te besteden aan het laatste gedeelte hunner studiën, dan hun volgens de bestaande verordeningen is opgelegd; slechts uiterst zelden gebeurt het, dat een candidaat, na slechts gedurende één jaar de praktische klinische lessen te hebben bijgewoond, zich tot het examen aanmeldt."

Er werden afgelegd 4 cand.-examens en 9 doctorale examens. Er hadden 9 promoties plaats tot Med. Dr., 10 in de Verloskunde; in de Heelkunde geene.

Het aantal studenten aan de 3 Hoogescholen bedroeg den 31 December 1857 slechts 1327, tegen 1441 in 1856 en 1430 in 1855. (Deze vermindering heeft de Leidsche Hoogeschool genoeg niet getroffen. Te Utrecht waren 90 minder, te Groningen 13.)

Klinieken. — Te Leiden werden behandeld:
Op de mannenzaal 90 lijdens, waarvan 5 stierven,
" " vrouwenzaal 94 " " 9 "
" " kinderpolykliniek 250 "